

Razvoj školstva u Koprivničkom Ivancu do početka Drugog svjetskog rata

KSENIJA KRUŠELJ

U ovom je radu opisano formiranje pučke škole u Koprivničkom Ivancu i izneseni su podaci o ravnajućim učiteljima, učiteljskom zboru i učenicima kao i školskim aktivnostima te obilježavanjima različitih obljetnica ili organiziranju školskih svečanosti. Osim toga, prikazuje se svakodnevni život u selu te odnos mještana i školskih odbora prema razvoju ivanečke škole u razdoblju od njenih početaka 1825. godine do školske godine 1940./1941., kada počinje Drugi svjetski rat.

Ključne riječi: školska spomenica, škola, školska mladež, učitelji, učiteljice, ravnajući učitelj

1. Početci školstva u Koprivničkom Ivancu

Školske su spomenice zahvalan izvor za istraživanje povijesti školstva. One ujedno mogu biti i koristan izvor za pisanje povijesti samih naselja u kojem se nalaze škole. Počele su se pisati od sredine sedamdesetih godina 19. stoljeća, kada je donijeta uredba o pisanju školskih spomenica. Godine 1880. posebnom uredbom je propisano kako mora izgledati školska spomenica koja mora sadržavati dvije glavne cjeline: povijest škole (od utemeljenja do 1. listopada 1875.) i ljetopis škole od te godine pa nadalje. Nažalost, povijest škola u spomenicama je često nepouzdana jer se pisci nisu mogli poslužiti školskom dokumentacijom, već su je pisali na osnovi usmene predaje i sjećanja mještana. Taj prvi dio trebao je sadržavati podatke o tome kada je škola utemeljena i

tko ju je utemeljio, koji su učitelji službovali i kratak nacrt njihova djelovanja te kakva je bila školska zgrada.

Pisci spomenica su rukom zapisivali život škole, a kako su živjeli u školskim stanovima koji su najčešće bili spojeni sa školskim zgradama to su ujedno i dnevnički zapisi. Drugi dio, ljetopis, trebao je sadržavati kronološko vođenje svega vezanog uz školu, od školske zgrade, školskog vrta, knjižnice, broja djece po razredima, po spolu, vjeroispovijesti, ocjeni na kraju prvog i drugog polugodišta, zdravstvenom stanju učenika i učiteljskog osoblja, posjeti škole po nadzornicima ili nekoj uglednoj osobi. Ljetopisi škola precizno su trebali biti vođeni od školske godine 1880./01., što je uglavnom i činjeno.

Spomenica škole u Koprivničkom Ivancu upravo je jedan takav izvor iz kojeg saznajemo školska događanja, ali i odnos mjesta, školskih

odbornika prema učiteljima i prema razvoju škole, uz opise svih zbiljanja u samom naselju. Veliku važnost za proučavanje povijesti škole ima i Franjo Brdarić, župnik u Ivancu, koji je povodom stogodišnjice postojanja ivanečke škole tiskao prigodnu knjižicu pod nazivom Povijest škole u Koprivničkom Ivancu povodom stogodišnjice 1825-1925. U daljnjem radu bit će korištena oba izvora.

Kako je Ivanec potpao pod vojničku vlast, htjede ista već prije 1659. godine otvoriti u Ivancu školu. Budući da je narod zaostao radi ratova s Turcima, to 'proper barbariem populi' kako navodi kanonska visita od 1659. vojnička vlast nije mogla prodrijeti sa svojim do biskupa zagrebačkog, da mu ustupi Ivanić grad... Međutim zatraži vojnik godine 1770. neka obližnja mjesta, što biskup i učini. U zamjenu za to dobije biskup zagrebački Ivanec, te neka druga imanja. Vojništvo pomakne granicu do međa Peteranca, a Ivanec, Kunovec i Pustakovec koji je bio skoro 200 godina pod krajiškom vlašću, podpade pod građansku upravu, odnosno jurisdikciju biskupa zagrebačkog.¹

Brdarić piše o pokušaju koprivničkih vojnih vlasti da 1659. otvore školu u Ivancu, budući da im je ovo naselje pripalo na upravljanje. No, taj je pokušaj propao². Akademik Dragutin Feletar³ navodi podatke iz Kanonskih vizitacija u kojima nailazi na određene podatke o djelatnosti učitelja u župi, no pretpostavlja da su se one iscrpljivale u službi orguljaša i zvonara, dok se obučavanje dječaka nije odvijalo. Kanonska vizitacija od 10. prosinca 1649. u Ivancu spominje učitelja Lovru Bavtića, koji ima vlastitu kuću a ne općinsku kuću. Već spomenute 1659. godine učitelj u Ivancu nema općinske kuće nego živi u svojoj i ne podučava dječake radi divljaštva naroda. Kanonska vizitacija od 16. rujna 1700. spominje da u Ivancu učiteljsku službu već tri godine obavlja Matija Sokol. Kuća, odnosno škola, nalazila se na trgu nasuprot crkvi. Ona je bila slamom pokrivena

1 BRDARIĆ, Franjo: *Povijest škole u Koprivničkom Ivancu povodom stogodišnjice 1825-1925*. Koprivnica, 1926., 3.

2 Isto, 4.

3 FELETAR Dragutin: *Povijest školstva u općini Koprivnica*, neobjavljen rukopis, 22.

i u njoj je bila kuhinja i komora. Sokol, međutim, nije poučavao dječake, već je samo svirao orgulje. Učitelj Matej Horvat spominjao se u vizitacijama iz 1702., 1706. i 1710. godine, zatim 1714. i 1733. godine Grgur Jakšić pa Juraj Novak. U vizitacijama iz 1738. i 1742. navodilo se da župa nema učitelja. Učitelj Tomo Mufić spominjao se 1744., Baltazar Reparić 1750., Ivan Medić 1752., Franjo Kovačić 1755., Nikola Hrg 1762., Antun Sagor 1765., Blaž Szabo 1768., Ivan Frigan 1804., a Juraj Požgaj 1810. godine. Upitno je koliko su oni podučavali dječake jer su zapravo bili župni orguljaši. Kada je proglašen zagrebačkim biskupom Maksimilijan Vrhovec, zatražio je 1787. godine da se u Ivancu otvori škola. No, tek u prosincu 1825. Križevačka županija odobrila je da se u Ivanec pošalje „podesan“ učitelj i da se počne s obukom u orguljaševoj kući. Biskup Maksimilijan Vrhovec imenovao je za prvog učitelja Norberta Ježeka. Jedan dio autora 1825. godinu uzima za godinu kada je službeno započela obuka, a akademik Feletar mišljenja je da se ta godina ne može smatrati početnom godinom nego 1828. jer nastava službeno nije započela. *Novoimenovani učitelj došavši u Ivanec, bit će da je odmah izgubio volju ostati tamo zapazivši pokraj groblja malu kućicu, koja je kroz stotinu godina služila ivanovečkim orguljašima za stan, a njemu ima da posluži i za stan i za učionu. Imenovani učitelj nije obukom ni započeo.⁴*

Ivanec je tako opet ostao bez učitelja, sve do godine 1828. kada je stigao učitelj Franjo Pintarić. Njega je na stan primio ivanečki župnik Adam Žuvić. Nastava je započela 1. studenoga 1828. godine. Temeljna godišnja plaća iznosila je 50 forinti, a dobivao ju je od zagrebačkog biskupa. Imao je pravo na orguljaška beriva, žito u naravi i nešto zemlje. Uz Ivanec, u školsku općinu pripadala su sela Botinovec, Goričko, Cenkovec, Kunovec i Pustakovec. Učitelja Pintarića je godine 1829. zamijenio Stjepan Lichtneger, koji je ostao službovati u Ivancu sve do 1840. godine. On je bio sin učitelja Antuna Lichtnegera koji je službovao u Jalžabetu. Bio

4 BRDARIĆ, Franjo: *Nav. dj.*, 3.

je izvrstan orguljaš, a obnašao je i bilježničku službu. Zbog toga mu je biskup Juraj Haulik 1840. o vlastitom trošku dao sagraditi stan za učitelja i jednu sobu za učionu. Učitelj Đuro Kušec, bivši kraljevski časnik, službovao je iza Lichtnegera samo godinu dana, jer je iznenada umro 31. prosinca 1841. godine. Privremenim učiteljem postao je Franjo Pehauš. Već 1844. stiže učitelj Franjo Lichtnerger, a 1846. Matija Kalčić koji se zadržao dvije godine. Učitelj Franjo Dermečić, bio je omiljen među mještanima koji su ga zvali Dermenčić. Njegova žena Katarina „zacijepila“ je učiteljski vrt s mnogo voćaka. Dermečić je službovao do 1855. godine. Njega je zamijenio Mirko Štimali rodom iz Rasinja, no službovao je tek godinu dana. Bio je vrstan učitelj i orguljaš. Premješten je u Đelekovec. Iza Štimala, samo pola godine službovao je Martin Horvat. Učitelj Stjepan Gorica j je u Ivanec došao kao dvadesetdvo godišnjak, a službovao je punih sedam godina. Gorica j se školovao u Zlataru kod učitelja i orguljaša Ladislava Kutnjaka. *Godine 1864. studena 21. umro je blagorodni gospodin Stjepan Gorica j, re van i izvrstan ivanečki učitelj, koji je kroz tečaj 7 godina obavljao neutrudivo svoju službu i svima tako omilio, da je ne samo njegova supruga Jelisava i njegov jedini sinčić oplakuje, već i župljani, a najviše pak domaći župnik, kao svog milog i jedinog prijatelja.*⁵ Ivanečki župnik Bedeković izrazito ga je cijenio. Kako je i sam bio bolestan, dao je napraviti isti nadgrobni spomenik odmah uz Goricajev grob.

Gorica j je naslijedio učitelj Antun Halonja. Halonja je među uzgojnim sredstvima mnogo je rabio šibu. *Iza dovršena sata znao bi natjerati punu svoju sobu djece, da ih redom išiba. Imao je i poseban način kažnjavanja. Kako su đaci većinom bili postariji dječaci od 12 godina i više godina, metnuo bi dječecu glavu među svoje noge te ga tako sapeo da se ne uzmogne otimati. Sve je to lijepo išlo, dok mu još sada živući Milek, jednog dana ne razdere hlače.*⁶

Prvog rujna 1865. započeo je službovati

5 Isto, 5.

6 MEDVARIĆ-BRAČKO, Ružica: *Život i običaji u župi Koprivnički Ivanec*. Koprivnica: Baltazar, 2011., 36.

Vinko Brlek iz Konjščine koji je u Ivancu ostao pet godina. Bio je vrlo povučen, a cijelo mu se gospodarstvo, kako se navodi, sastojalo od četiri crvena pijevca. Godine 1870. za privremenog je učitelja došao Franjo Šestak. Za vrijeme njegovog službovanja školu su polazila 84 učenika. Nakon godine dana Šestaka je zamijenio „definitivni učitelj“⁷ Mijo Horvat, što je u tadašnjem pučkom školstvu bio prestižni status zato što ga je potvrdila i Zemaljska vlada. Školu je polazilo 65 učenika. Horvat je 1873. otišao iz Ivanca.

2. Vjekoslav Mitrečić – prvi dugogodišnji učitelj u Ivancu

Vjekoslav Mitrečić na učiteljsko mjesto u Ivanec došao je 1. studenoga 1873. godine. Rođen je u Mariji Bistrici, a školu je pohađao u Zlataru. Godine 1873. završio je preparandiju i odmah dobio mjesto u Ivancu. Te su godine u sva tri razreda bila upisana 102 učenika, od kojih je 86 redovito polazilo školu. Godine 1876. na osnovi prvog hrvatskog školskog zakona⁸ započela je obuka i za četvrti razred. Iste je godine učitelj Mitrečić položio stručni ispit i postao „pravim učiteljem“. Zbog povećanja broja školske djece i dotrajalosti zgrade u kojoj se odvijala nastava, Ivančani su uz podršku seljana

7 Definitivni učitelj u pučkoj školi je kandidat koji ima završenu javnu preparandiju, učiteljsku školu, u Austro-Ugarskoj Monarhiji i položen učiteljski ispit te je nekažnjavan. Definitivne učitelje imenuje Zemaljska vlada na temelju raspisana natječaja (op.a.).

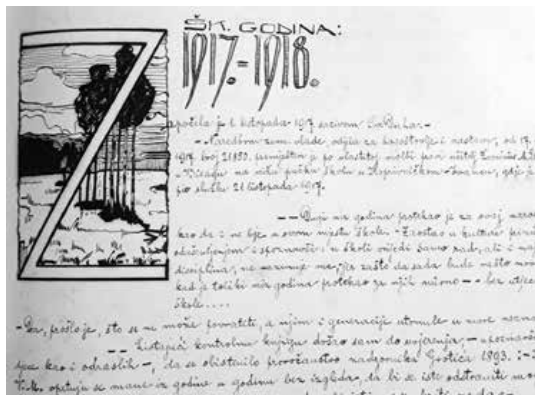
8 Za vrijeme banovanja Ivana Mažuranića Hrvatski je sabor 14. listopada 1874. donio prvi školski zakon pod nazivom Zakon ob ustroju pučkih školah i preparandijah za pučko učiteljstvo u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. Taj je zakon na tada suvremen način uredio funkcioniranje pučkih i građanskih škola i preparandija, čime je postavljen temelj modernom školskom ustroju i školskom zakonodavstvu. Temeljne su odredbe toga zakona uspostavljanje obvezne i besplatne četverogodišnje pučke škole za svu djecu, dječake i djevojčice, polaženje opće pučke škole obvezno je s navršenom sedmom godinom, a sposobnost za polaženje počinje s navršenom šestom godinom. Obveza traje pet godina.

Sl. 1. Preslika iz Školske spomenice 1923. – 1924.

Sl. 2. Preslika iz Školske spomenice 1918. – 1919.

Sl. 3. Preslika iz Školske spomenice 1917. – 1918.

iz okolnih mjesta 1899. godine izgradili novu školsku zgradu (nastava se u toj školskoj zgradi održavala sve do školske godine 1987./1988. op.a.). Ta se školska zgrada nalazila blizu župne crkve. Imala je dvije učionice, školski vrt i školsku knjižnicu. Školske godine 1900./1901. nastavu je u sva četiri razreda polazilo 157 učenika katoličke vjere i 2 učenika izraeličanske vjere (židovske vjere, op.a.). Od školskih časo-

pisa škola je primala Službeni glasnik, Školski vrt i Hrvatsku pčelu. Bila je članom Hrvatske matice društva sv. Jeronima i Pedagoškog književnog zbora od 1892. godine. Godine 1903. Mitrečić je uz veliko narodno veselje proslavio tridesetogodišnjicu učiteljskog rada, službujući samo u ivanečkoj školi. Učiteljica Dragica Erbežinek⁹ sa školskom je djecom ukrasila prostor od škole do školskog stana, a na sam ulaz u školsko dvorište bio je postavljen natpis „Živio svečar“. Svečanosti su, uz školsku djecu, prisustvovali svečano odjeveni mještani, kao i župnik Franjo Brdarić. Pozdravnu je riječ uputio seljak Tomo Najtan iz Goričkog. Godine 1905. Mitrečić je postavljen za ravnajućeg učitelja. Na mjesto Dragice Erbežinek došla je učiteljica Marija Schütz. U svibnju je postala pravom učiteljicom, položivši sve propisane ispite, a školski je odbor uz njezinu molbu za pri-

9 Dragica Erbežinek 1904. napustila je školu i otišla u Ameriku. Ostala je upamćena po izrazito oštrm fizičkom kažnjavanju. Učenicu Lončar istukla je tako jako da je umrla od posljedica batinanja.

znanje statusa priložio pismo u kojem piše da je *učiteljica marljiva i revna u svom službovanju, a i čudoreдно joj je vladanje lijepo*. Na prijedlog općinskog poglavarstva u Đelekovcu 1905. godine dolazi do promjene u školskom odboru. Umjesto dotadašnjeg mjesnog školskog nadzornika Mate Jankovića, imenovan je Marko Sremec iz Ivanca, a ostali su odbornici za selo Ivanec bili Đuro Garel, koji je ujedno bio i potpredsjednik školskog odbora, Mato Janković iz Cenkovca i Andro Poldrugač iz Goričkog. Za selo Kunovec bio je to Mio Piskarec, za Botinovec Blaž Šajatović, a za selo Pustakovec Stjepan Tkalčić. Nije poznato zašto je Mitrečić prestao voditi Školsku spomenicu, i to za godine 1907./1908. – 1916./1917. Za to ju je razdoblje nadopisao novi ravnajući učitelj Zvonimir Lukinović. Za vrijeme Mitrečićeva ravnjanja u školi su radile učiteljice Dragica Erbežinek, Marija Schütz, Sidonija Brus, Marija Čolig i Vjekoslava Kirin. Učitelj Mitrečić službovao je pune 44 godine. Umirovljen je u ožujku 1917. godine, kada se preselio u Koprivnicu. Nakon njegovog umirovljenja kratko ga je zamijenio Stjepan Levak. Vjekoslav Mitrečić umro je u srpnju 1927. godine. Pokopan je na groblju u Koprivnici. Iako se mještani i školski odbornici nisu uvijek slagali s njim, on je ipak ostao zapamćen kao dobar učitelj i osoba zaslužna za razvoj sela.

3. Nabava školskog barjaka

Vjekoslav Mitrečić dugo je razmišljao o nabavci školskog barjaka, no toj želji uvijek su se ispriječile financije. Za pomoć se obratio bivšim učenicima škole među kojima su najviše pomogli Mato Koren i Stjepan Lončar. Oni su pokrenuli akciju prikupljanja novca među ivanečkim župljanima koji su živjeli u Americi. Uspjeli su prikupiti 400 kruna. Kako bi nabavio što ljepši barjak, učitelj Mitrečić se za pomoć obratio svom sinu Ivanu Mitrečiću koji je bio kapelan u koprivničkoj crkvi. Ivan je zatražio ponude iz Zagreba, a kada su stigli uzorci i cijene sve je premašivalo svotu koju su imali

za kupnju. Pisao je zatim jednoj tvornici u Beč odakle su stigli još ljepši uzorci uz prihvatljivu cijenu. Barjak je bio izrađen od teške bijele svile, obrubljen zlatnim resama. Na jednoj strani barjaka bila je slika svetog Alojzija zaštitnika školske mladeži, a na drugoj strani slika anđela čuvara. Na barjaku se još nalazila svijetloplava vrpca. Na jednom kraku vrpce zlatnim je slovima bilo izvezeno: „Darovali župljani iz Amerike“, a na drugom „školskoj mladeži u Ivancu“. Ostali trošak za barjak u iznosu od 22 krune podmirili su učiteljica Marija Schütz, Ivan Mitrečić i ravnajući učitelj Vjekoslav Mitrečić. Kuma barjaku bila je Terezija Sulimanović, supruga dr. Stanka Sulimanovića. Svečani čin posvećenja barjaka ovako opisuje učitelj Mitrečić: *U nedjelju 23. lipnja 1907. svi svečano obučeno i okićeno narodnom vrpcom čeznućem očekivalo je 10 uru. Na crkvi, školi, župnom i učiteljskom stanu bjehu izvješeni barjaci. Kod ulaza u školu načinjen bi od samih ružica natpis: „Dobro došla mila kumu!“ Od škole prema crkvi bio je načinjen dvo-red od zelenila. Kod ove rijetke svečanosti našao se i narodni zastupnik tog mjesta Pavao Gašparović. U to se doveze kuma Terezija Sulimanović u pratnji svoje nećakinje Štefice pl. Švigel, poštanske otpravnice u Koprivnici. Školska mladež u dvoredima u pročelju s učiteljstvom i školskim odbornicima dočeka kumu. Prvi je pozdravio kumu lijepim riječima domaći učitelj izrazivši svoje veselje što je u nizu od 34 godine svoga dotadašnjeg službovanja u Ivancu uz ostale svečanosti doživio i ovu koja mu je najmilija od svih prijašnjih jer je ovo svečanost njegovе školske djece, te naglasivši kako je bila vruća želja ne samo njegova, nego i školskog odbora i svog naroda da baš ona koju cijela župa Ivanečka dobro poznaje s njezina poštena i plemenita srca bude kuma školskom barjaku.*

Nakon Mitrečića pozdrave su joj uputili mjesni školski nadzornik Marko Sremec, narodni zastupnik Pavao Gašparović, a u ime učenika Đuro Poldrugač. Cvijeće je predala jedna učenica (nije zabilježeno njeno ime – op.a.). Čast da barjak unese u crkvu pripala je Stjepanu Lončaru koji se iskazao u sakupljanju novaca. Barjak je blagoslovio Vilim pl. Seitz, a propovijed održao Ivan Mitrečić. Nakon toga je

Sl. 4. Učiteljica Katarina Jendrašić, učenici 1918. godišta (Muzej grada Koprivnice, donacija Ružice Medvarić Bračko).

Terezija Sulimanović *pribila 3 zlatna čavlića što ih je sobom ponijela zajedno s krasnom trobojnom vrpcom što je uz blagoslov i privezala na barjak. Na jednom kraku je natpis „Dar kume 23. VI 1907.“, a na drugom „Terezije Sulimanović“*. Poslije obreda u crkvi, svečanost se nastavila u školi, gdje je gospođa Sulimanović svim učenicima podijelila prigodne poklone, a učitelju Mitrečiću uručila 100 kruna uz primjedbu da školski odbor odluči kojim će se načinom kamate od te svote upotrijebiti za nagradu najboljim učenicima. Terezija Sulimanović nagrađivala je najbolje učenike i učenice prigodnim knjigama i molitvenicama sljedećih dvadesetak godina. Pavao Gaparović darovao je 20 kruna učeniku Ivanu Jankoviću iz Cenkovca i učenici Anici Gečić iz Kunovca da se učlane u Društvo sv. Jeronima. Istu je svotu darovao Ivan Mitrečić učeniku Stjepanu Majtanu iz Goričkog i Andri Geršiću iz Botinovca. Josip Sulimanović, koprivnički medicar, pretplatio je na neki časopis Josipa Sremca i Valentina Šimunića iz Ivanca, Đuru Šijaka iz Pustakovca i Stjepana Kovača iz Kunovca. Nakon darivanja uslijedio je ručak za goste. Učiteljica Marija Schütz i kći učitelja Mitrečića Dragica Mitrečić bile su najzaslužnije da je sve bilo besprijekorno organizirano.

4. Škola pod ravnanjem Zvonimira Lukinovića

Kao novi ravnajući učitelj u školu je 21. listopada 1917. došao Zvonimir Lukinović, zamijenivši Stjepana Levaka koji je njome upravljao samo par mjeseci iako je u školu došao na vlastitu zamolbu. Međutim, bio je razočaran lošim stanjem koje je navodno zatekao u školi. U Školsku je spomenicu zapisao:

*Dugi niz godina protekao je za ovaj narod kao i da ne bje u ovom mjestu škole. Zaostao u kulturi primio me (s) oduševljenjem i spoznavši (da) u školi vrijedi samo rad, ali i najstroža disciplina, ne razumije me – jer zašto da sada bude nešto nova, kad je toliki niz godina protekao za njih mirno – bez utjecaja škole. Listajući kontrolnu knjigu došao sam do uvjerenja – upoznavši znanje djece kao i odraslih – da se obistinilo proročanstvo nadzornika Grotića 1893. „Kod V. M. opetuju se mane iz godine u godinu bez izgleda da bi se iste odstraniti mogle.“ Ne želim time kome spočitnuti nerad, ali istina se kriti neda. U 3. i 4. razredu morao sam djecu učiti pisati velika slova – kao i uopće sve gradivo propisano za 1. razred. Kako je vođena uprava škole, administrativni poslovi – morao sam sve kataloge nove nabaviti i uvezati. Mnogo-mnogo morao bi žigosati, ali nije potrebno, jer najbolji žig nerada učitelja koji je proboravio u istom mjestu gotovo pola stoljeća jest sam narod. Oj, sarkazme, ubilježen u ovoj spomenici za 1903. – 1904.“ (u spomenici je opisano veliko slavlje povodom 30 godine rada Mitrečića – op.a.). Sljedeće školske godine zbog epidemije španjolske groznice škola je bila zatvorena od 15. do 29. listopada. Smrtnost je bila velika među školskom djecom i odraslima. U Ivancu je proslavljen „Dan slobode“, jer je 29. listopada 1918. proglašena Država Slovenaca, Hrvata i Srba, kada je Hrvatski sabor raskinuo sve državnopravne veze s Austro-Ugarskom. Lukinović u spomenici opisuje događaje koji su se zbili *Aki narod u Ivancu – na vanredno niskom stupnju kulture – krivo je shvatio tu „Slobodu“ što se opazilo osobito u školi, jer je polazak škole postao gotovo nikakav, osobito u višim razredima. Počelo je razbojstvima u samom mjestu – na račun „Zelenog kadera“*. Ravnajući*

učitelj Lukinović organizirao je u mjestu, kao i Kunovcu, „Narodnu stražu“, koju je zaprisegao u župnoj crkvi. Osnovan je i odbor „Narodnog vijeća“, kojim je također upravljao ravnajući učitelj. Tumačenjem bratstva između Srba, Hrvata i Slovenaca ljudima, Lukinović je dobio cijelo selo za neprijatelja, koje je njega samog proglasilo za Srbina, čak da je i grčko-istočne vjeroispovijesti. Od takvog *sto godina u kulturi zaostalog naroda*, kako je pisao, nije se drugom ni nadao, ali da će mu se *groziti ubijstvom* ipak nije očekivao. Reznirano je zaključio da je tako upoznao *još bolje jedan narod – narod hrvatske tuge...* Školska godina 1919./1920. nije počela na vrijeme, dakle 1. rujna, već 9. rujna, zbog toga što nije bio popravljen školski namještaj i sama školska zgrada. Lukinović je za ovaj nemar optužio općinsko poglavarstvo. Isto tako ih je optužio za nehaj, jer se tek 24. listopada počelo ložiti u školskim pećima, a djeca su do tada zebila zbog velike hladnoće. U studenome je djevojčicama u 3. i 4. razredu počela predavati Marija Lukinović, supruga ravnajućeg učitelja. Lukinović je, pak, u razdoblju od 25. do 27. studenoga polagao ispit iz risanja na slikarskoj akademiji u Zagrebu. Ispit je s uspjehom položio i odmah zatražio premještaj u Zagreb kako bi mogao nastaviti studij slikarstva. No, u prosincu je dobio poziv za vojsku i od 12. siječnja 1920. zamijenila ga je u nastavi njegova supruga Marija, koja je imenovana pomoćnom učiteljicom. Lukinović se vratio iz vojske i nastavio rad sve do 1. listopada 1920. godine, kada je sa suprugom otišao u Zagreb. Ostao je zapamćen kao učitelj koji je u svom radu fizički zlostavljao djecu. Medvarić-Bračko navodi da je fizički zlostavljao dječake i djevojčice te da se unatoč nagovaranju roditelja oni nisu usudili ići u školu. Smatra da je to i jedan od razloga što dio djece tih generacija nije završio osnovnu školu.¹⁰ Učiteljica Vjekoslava Kirin ostala je sama u školi i obučavala je cijele školske godine čak 200 djece. Ujedno joj je predana i škola na upravljanje. Kraljevski županijski školski nad-

zornik Ljudevit Frankl izvršio je 25. svibnja 1921. godine pregled i bio potpuno zadovoljan uspjehom djece. I školsku godinu 1921./1922. započela je učiteljica Kirin sama. Nastava je započela na vrijeme, a učiteljica je obučavala sve razrede do 1. listopada, kada je došao učitelj Stjepan Proštenik. On se zadržao samo do 10. siječnja 1922., a 25. siječnja došla je učiteljica Marija Mihac, koja se zadržala u Ivanju samo do kraja školske godine, kada je premještena u školu Imbriovec.

5. Aleksandar Širola postaje novi ravnajući učitelj

Prije samog početka školske godine 1922./1923. Vjekoslava Kirin premještena je u školu u Gornjem Tkalcu. U Ivanec su došli učitelji Aleksandar Širola, koji je ujedno i upravitelj škole i učiteljica Milka Špoljar. Učiteljica Špoljar držala je poludnevnu nastavu za 1. i 2. razred, a učitelj Širola cjelodnevnu nastavu za 3., 4. i 5. razred. Širola je u Spomenicu zapisao: *Škola je nađena u potpunom neredu. Arhiv bez glave i repa, razbacan, učila poderana i polupana, a djelomično ukradena, tako da učitelji nemaju nikakvih pomagala osim ploče i krede, koje nemaju nikakve boje u sebi. Djeca u 3. i 4. razredu ne znaju čitati nego teškom mukom slovkaju. Uzrokom zaostalosti djece je često prekidana obuka, uslijed premještanja učiteljskog osoblja, prevelikog broja polaznika, a osim toga dobila su djeca prošle školske godine knjige vrlo kasno. Pojedini razredi nisu ni imali knjige. Svemu tome t.j. zaostalosti djece doprinosi i nemar većine roditelja za školu.*

Za vrijeme upravljanja Aleksandra Širole, u veljači 1923. godine u školi je otvoreno treće učiteljsko mjesto za učiteljicu rimokatoličke vjere. Najveće zasluge da je škola tada dobila treće učiteljsko mjesto imali su ivanečki župnik Franjo Brdarić i bilježnik Franjo Kuzmić.

Na novootvoreno radno mjesto vratila se u travnju Vjekoslava Kirin. U školskoj godini 1922./1923. školu je polazilo 124 dječaka i 109 djevojčica. Zanimljivo je da se u peti razred nije upisala nijedna djevojčica, a dječaka je bilo tek

10 MEDVARIĆ-BRAČKO, Ružica: Život i običaji u župi Koprivnički Ivanec. Koprivnica: Baltazar, 2011., 40.

Sl. 5. Učiteljica Bosiljka Štampfel, generacija učenika 1945. godišta (ustupile Marija Jančevac rođena Marčec i Katarina Vrban rođena Potroško).

Sl. 6. Učiteljice Ljiljana Pintarić i Višnja Sajvert, učenici 1939. godišta (ustupila Doroteja Jakupić, rođena Potroško).

četiri. Početkom sljedeće školske godine Širola je otišao na novo radno mjesto u Petrovsko kraj Krapine.

6. Uprava škole pod Ivanom Stazićem i otvaranje četvrtog učiteljskog mjesta

Odlaskom Širole, Vjekoslava Kirin bila je zadužena za upravljanje školom sve do 22. listopada 1923., kada dolazi učitelj Ivan Stazić. U školi su tada radili Ivan Stazić, Milka Špoljar i Vjekoslava Kirin. Zbog sukoba oko učiteljskog stana između učitelja Stazića koji postaje upraviteljem i učiteljice Kirin, ona je u veljači dobila premještaj u Ivanić Grad. Njezine razrede dobila je učiteljica Milka Špoljar, koja je od tada obučavala preko 160-ero djece. Tek u travnju 1924. stigla je pomoćna učiteljica Katarina Jendrašić. Vjeronauk u školi držao je župnik Franjo Brdarić. Stazić je u kolovozu 1924. bio pozvan u vojsku, a upravu škole vodila je Milka Špoljar. Pod upravom učiteljice Špoljar započela je 1. rujna 1924./1925. i nova školska godina. Upisano je 240 djece u redovnu školu i 21 dijete u opetovnicu. Učiteljica Špoljar obučavala je 1. i 3. razred, a Jendrašić 2., 4. i 5. razred (nije upisano tko je bio zadužen za opetovnicu – op.a.). U svibnju se Stazić vratio pa su se smanjila i zaduženja učiteljica. Kotarski liječnik Mihovil Peričić¹¹ u ožujku je pregledao školsku

djecu i među njima pronašao da ih je 33 oboljelo od zarazne očne infekcije (trahoma). Ova očna zarazna bolest pojavljivala se nekoliko sljedećih godina među djecom, ali i među odraslima. Tijekom školske godine u selu se pojavila i malarija. Znanje djece zbog odlaska Stazića u vojsku, ali i bolovanja učiteljice Špoljar, bilo je ispodprosječno, disciplina vrlo slaba, a djeca nisu ni redovito dolazila na nastavu. U svibnju 1925. otišla je učiteljica Katarina Jendrašić, a došla Nada Živković. No, ona je već 4. lipnja otišla na dopust i više se nije vratila. Školsku su godinu priveli kraju Ivan Stazić i Milka Špoljar.

Školske godine 1925./1926. vratila se učiteljica Katarina Jendrašić, i u školi su uz nju bili ravnatelj Ivan Stazić i Milka Špoljar. U travnju je učiteljica Špoljar otišla na bolovanje i njene je razrede preuzela učiteljica Jendrašić, koja je obučavala preko 130 učenika. Uz posredovanje župnika Franje Brdarića u školi se u svibnju 1926. otvorilo i četvrto mjesto za učitelja rimokatoličke vjere. Stazić je u Spomenici imao potrebe naglasiti Brdarićeve zasluge, jer je okolnosti održavanja nastave smatrao izrazito nepovoljnima: *Mnogo je bilo poteškoća kod proširenja. Bilo je otvorenih i skrivenih protivnika pogotovo u Kunovcu, bilo ih je i u samom školskom odboru, no hvala Bogu – pravedna i potrebna stvar je pobijedila. Treba poznavati ovdašnji narod, njegovu zaostalost i strah pred svime, gdje se radi o nekom doprinosu s njihove strane (u ovom slučaju dogradnja škole i drva ili glavarina učitelju). Treba poznavati megalomanstvo ovdašnjih vikača koji*

11 Ivanec je spadao pod kotar Ludbreg – op.a.

ne daju razboritijem elementu doći do riječi, treba među njima proživjeti par godina, da se uzmognu razumjeti, koliki je uspjeh proširenje škole, u momentu, gdje je baš masa došla do riječi i donekle do vlasti. Čast demokraciji, ali za ovdašnji je narod (mislim strogo opć. Ivanec jer su svi okolni daleko napredniji) ta demokracija prerano došla. Stazić je ponovno uredio školsko pokušalište (cjepiljnjak), koji je desetak godina bio zapušten, i zasadio 400 komada voćnih podloga. Ujedno je u svoj privatni cjepiljnjak zasadio 250 podloga. Novi se cjepiljnjak nalazio, naime, u novouređenom dijelu učiteljevog dvorišta. Stazić opisuje kako je prije izgledao taj prostor: *Čitav dio dvorišta između zgrade učiteljskog stana i crkvene cinkture ležao je bez koristi, na njem je zaraslo trnje, koprive i ostali drač, a voda se s brijega podlijevala pod učiteljski stan. Od ulice je taj dio dvorišta – nastojanjem župnika F. Brdarića (prešvercao ga prigodom podizanja groblja i tornja) lanjske godine u ljetu ograđen lijepom betonskom ogradom i pletenom žicom. Učitelj se dao s djecom na uređenje toga dijela dvorišta za vrt. Bio je to mučan posao, koji je zahtijevao puno volje i strpljenja, no sve je lijepo obavljeno. Mislim da će to za koju godinu biti najljepši kutić u Ivancu. U proljeće 1926. godine posadio je još 35 dvogodišnjih cjepova u vrtu i dvorištu. Piše i što se zatim dogodilo: Pripomenuti mi je, da su se Ivančani udostojali od istih cjepova – nakon nekoliko dana, što su bili zasađeni – par komada iskopati i presaditi ih u svoje puste voćnjake! Ovo za bolje poznavanje!*

Ivan Stazić u veljači 1926. držao je analfabetski tečaj za odrasle koji je s uspjehom završio 31 polaznik. Dolazak djece na nastavu bio je jako neredovit, a u školi i u samom mjestu vladao je šarlah i difterija. Nekoliko je djece i umrlo. Na novoootvoreno četvrto učiteljsko mjesto primljen je učitelj Martin Cik. Godine 1925. napisao je i izdao ivanečki župnik Franjo Brdarić knjižicu *Povijest škole u Koprivničkom Ivancu povodom stogodišnjice 1825. – 1925.* Knjižica je tiskana u 600 primjeraka. U listopadu 1926. godine ravnajući učitelj Ivan Stazić napustio je školu radi daljnjeg školovanja. Učiteljica Milka Špoljar otišla je, pak, na dugo bolovanje i do sredine studenoga u školi su ra-

dili samo Katarina Jendrašić i Martin Cik. Potonji je tih nekoliko mjeseci i vodio školu, kada dolazi učitelj Ignacije Jendrašić (brat učiteljice Katarine Jendrašić) za novog upravitelja škole.

7. Uprava škole pod Ignacijem Jendrašićem, izrada školskog albuma i dolazak novog upravitelja Ludevita Poje

Ignacije Jendrašić postao je ravnateljem škole kada se obilježavala 100. godišnjica spomena škole u Ivancu. Umjesto učiteljice Milke Špoljar došla je učiteljica Milka Vuksan. Učiteljica Milka Špoljar umrla je 31. siječnja 1927. godine. Pokopana je na gradskom groblju u Koprivnici. Učiteljica Vuksan dobila je premještaj u Štrigovu, a u Ivanec je došla učiteljica Ivka Munko.

Zanimljivo je da je trebalo proći 100 godina da se u školi održi školska svečanost s prvom izložbom ženskog ručnog rada. Bilo je to 19. lipnja 1927. godine. U spomen na veliku godišnjicu, učiteljski zbor pokrenuo je izradu Školskog albuma, u kojem su bile fotografije školske mladeži sa svojim razrednicima, razne slike važnijih crkvenih događanja te svih u ovoj školskoj općini prosvjetno-kulturno djelujućih društava ili pojedinaca. Jendrašić je ovako opisao album (nisam uspjela pronaći ni jedan sačuvan primjerak – op.a.): *Sam album je ručni rad učiteljskih pripravnika iz Čakovca. Preporuča se stoga svim sadanjim i budućim kolegama da ovaj album vjerno upotpunjuju, da bude jednom u budućnosti vjerna slika svega prosvjetnog rada u ovom inače 50 % zaostalijem kraju od drugih, gdje su se pozvani faktori znali i htjeli iskreno i ozbiljnije primiti obrađivanja svoje prosvjetne njive, nego nažalost neki predšasnici na ovoj školi.* Jendrašić je upraviteljem škole bio samo jednu školsku godinu. Školu je polazilo 214 učenika, a u ope- tovnici ih je bilo 42. Na vlastitu zamolbu upravitelj škole iz Martijanca Ljudevit Poje došao je 1. rujna 1927. i u listopadu je imenovan za novog upravitelja. Zabilježene su i netrpeljivosti između bivšeg i novoimenovanog ravnatelja. Zato Ignacije Jendrašić odlazi iz Ivanca, kra-

Sl. 7. Školska zgrada iz 1899. godine (ustupila Kristina Furkes).

jem školske godine otišao je i Poje. Razlog svog odlaska zapisao je u Spomenicu: *U vrijeme tog nesklada zalazio je kuću g. Poje domaći župnik Brdarić i sin starog župnika Vilima pl. Seitzza, Sabol Drago, te ovaj posljednji jednog lijepog dana odvede ženu g. Poje s kojom je nastavio bračni život u Zagrebu. Sada g. Poje doživivši veliko razočaranje, a usto i veliku blamažu – itd. dogovori se kroz velike školske praznike da se zamijeni. I to uspije.*

8. Upravitelj Mihajlo Zolić i osnivanje mjesne čitaonice

Tijekom školske godine 1928./1929. u školu dolazi bračni par Katarina i Mihajlo Zolić. Mihajlo Zolić imenovan je novim upraviteljem škole u koju je bilo upisano 245 djece, a u opetovnicu njih 45. Zbog nedostatka prostora ostalo je 30 djece neupisano u prvi razred. Iako je to bilo planirano, nije na vrijeme započela izgradnja školske zgrade u Kunovcu, što je bio i glavni razlog prostornih problema. Zolić se zalagao da se upišu i ta djeca i da se za tu prigodu iznajmi kuća u blizini škole. Općinsko je poglavarstvo, međutim, odbilo taj prijedlog, bojeći se da će imati velike troškove za najam. Tako je dio djece ostao neobuhvaćen školskom obukom. Uz Zoliće, u školi su radile još učiteljice Ivka Munko i Katarina Jendrašić. Škola je pet dana bila zatvorena zbog niskih temperatura koje su se spuštale i do minus 35° Celzijusa.

Zbog velike hladnoće bilo je nekoliko smrtnih slučajeva. Kod školske djece opet se pojavila zarazna očna upala. Radi propusta Ministarstva prosvjete Kraljevine Jugoslavije koje nije imenovalo učitelja za školu u Kunovcu koja je bila spremna primiti učenike, 1. rujna 1929. škola nije krenula s radom. Nastava je započela tek u siječnju 1930., kada je u Kunovec došla učiteljica Anđela Kralj. Školu u Kunovcu potala su djeca iz Kunovca, Botinovca i Kunovec Brega. Tako je u Kunovcu nastala i nova školska općina. Škola u Ivanju ostala je četverozredna sa 190 učenika, dok je u višoj narodnoj školi bilo 47 učenika.

Koprivnicu je 3. lipnja 1931. posjetio kralj Aleksandar I. Tom su ga prigodom, kako se to i očekivalo, darivala i školska djeca iz Koprivničkog Ivanca. Za to je odabrana učenica Mariza Jakupić, koja ga je pozdravila riječima: *Vaše Veličanstvo. Izvolite primiti ovu kitu ivanjčica od školske mladeži i sela Koprivnički Ivanec. Nema mo skupocjenih i mirisovnih orhideja, al nas zato vodi jedna Jugoslavenska ideja.*

Cjelokupan učiteljski zbor, Mihajlo i Katarina Zolić, Ivka Munko i Katarina Jendrašić krajem lipnja iste godine otputovali su u Split na veliku Sokolsku priredbu. U srpnju 1931. godine općina Koprivnički Ivanec pripojena je srezu (kotaru) Koprivnica. Iste je godine upravitelj škole pokrenuo izgradnju vatrogasnog doma. Zolić je imao velikih problema s upravljanjem školom u nadolazećim školskim godinama. Školska zgrada iz 1899. postala je premalena i pretijesna, povećavao se broj se djece u višim razredima, a nastava se za njih održavala samo nedjeljom, da bi bila sljedećih desetak godina posve obustavljena. Zbog toga što škola po Školskom zakonu nije imala maksimalan broj učenika, 1932./1933. zatvoreno je jedno odjeljenje i škola je s četiri odjeljenja svedena na tri. Učiteljica Katarina Jendrašić u prosincu 1932. premještena je na novo radno mjesto. Zolić je tijekom svog službovanja u Koprivničkom Ivanju pokrenuo i akciju osnivanja mjesne čitaonice, za koju se našlo mjesto u novoizgrađenom vatrogasnom domu, za čiju izgradnju i on ima zasluge. Uspio je popraviti

školski stan, u samoj školskoj zgradi pregradio je veliki školski hodnik za kancelariju i smještaj školske knjižnice, a sa školskom djecom i učiteljskim zborom načinio je drveni ulaz u školu. Zasadio je razne sadnice u školskom vrtu i uz školsku ogradu. Za vrijeme njegovog službovanja, 27. ožujka 1938. dogodio se veliki potres, koji je uzrokovao mnogo štete, pogotovo na starijim zgradama. Školska su djeca osim razne očne bolesti, obolijevala i od ospica, dizenterije (1934. godine dizenterija je odnijela 50 života). Zbog poljoprivrednih radova djeca su dosta izostajala s nastave. Mnogi su učenici zbog neimaštine u školu dolazili bosu. Za vrijeme Zolićeva službovanja do 1. rujna 1939., kada je sa suprugom Katarinom dobio premještaj u Koprivnicu, u učiteljskom zboru bili su Katarina Jendrašić (premještena 1932.), Ivka Munko (udala se 1934. godine za općinskog bilježnika Mihovila Kolonića u Koprivničkom Ivancu, ali je umrla 7. svibnja 1935. i pokopana je na groblju u Koprivnici) te Lidija Korošić. Pripomenimo da je Zolić napisao i Etnografsku spomenicu Koprivničkog Ivanca.

9. Dolazak upravitelja Zvonimira Dumbovića i početak Drugog svjetskog rata

Školske godine 1939./1940. u školu dolazi bračni par Zvonimir i Marija Dumbović. Premješteni su iz Donjeg Miholjca. Zvonimir Dumbović postao je upraviteljem škole, a obučavao je u 2. a i 4. razredu, Marija Dumbović u 1. i 2. b razredu, a Lidija Korošić u 3. razredu. I Dumbović je prilikom dolaska opisao stanje koje je zatekao: *Vrlo je teško napomenuti, ali činjenica je, da su djeca u odjeljenjima 1. i 3. pokazivala vrlo slabo znanja, a naročito u 4. razredu. Težina je u tome da nisu imali sve knjige. Školski inventar je u neredu. Morao sam napraviti novi popis. Stan u koji se uselio upravitelj škole bio je gotovo očajan. Klimava vrata, potrgani prozori i zabijeni čavlima na istočnoj strani, cementni pod sav izrovan, a u smočnici ni jednog stakla. Razlog leži u dva tabora u selu, a nikad se nije našao pogodan put za rješenje. Pa zato ni općina nije bila*

voljna dati ništa za popravak. Staklo u smočnici dao sam umetnuti sam. Selo je podijeljeno u dva tabora, svađa učitelja sa župnikom (Brdarićem – op.a.) a što je najgore umiješala se i politika. Sa frontom zgrade učiteljskog stana postoji lijeva ograda izrađena iz betona, željeza i pletene žice. Lijep je cvjetnjak i vrt. Svađa je nastala zbog puta – rastavljanjem ograde župnik je opet imao prolaz kroz učiteljsko dvorište... Učitelj je parnicu izgubio, proglašen je nužni poljski prolaz. Zbilja je nezgodno da se kolima, plugovima i blagom prolazi kroz dvorište...

Dolaskom Dumbovića ipak se pronašlo rješenje. Dumbović i Brdović nastavili su surađivati do odlaska Brdarića 1941. godine iz župe. Voćke koje je zasadio Zolić zbog jake zime i zečeva su propale te je on zasadio novih 28 komada koje je osobno financirao. Sam je uredio školski stan, s djecom dvorište, a općina je dala izraditi vrata na podrumu i u dvorištu.

Školski odbor bio je u sastavu Stjepan Šulj, načelnik i predsjednik školskog odbora, članovi Martin Sremec i Josip Prepelić iz Ivanca, Josip Hobolić iz Cenkovca, Stjepan Majtan iz Goričkog i Stjepan Potroško iz Pustakovca. Zamjenici Valent Šimunović i Ivan Čeviš iz Ivanca. Iako je nastava započela 1. rujna 1940. godine, materijal za školu nije dostavljen. Djeca su neredovito dolazila na nastavu. Dumbović je otišao na vojnu vježbu, zamijenila ga je u razredu Lidija Korišić, koja uz svoj 1. i 4. razred tada obučavala i u 3. razredu. U ožujku je došla učiteljica Ivana Vukres, koja je držala nastavu u 1. razredu. U školi je nekoliko dana radio i Vladimir Šavor, koji je ubrzo dobio profesorsko mjesto u Koprivnici. Djeca su, već po običaju, neredovito dolazila na nastavu. Od 193 upisanih, 35 ih se uopće nije pojavljivalo na nastavi, a još je slabiji odaziv bio u zimskim mjesecima. Zato Dumbović u spomenici piše: *Ova djeca najviše uče o gospodarstvu i radu u polju uz teorijska predavanja. Praksu imaju u školskom vrtu. Posijali su razne vrste trava od kojih najljepše uspijevaju djeteline. Sjeme je primljeno od „Livadarske zadruga“ u Đurđevcu. Djeci će taj posao mnogo koristiti jer će znati i razumjeti gdje i kada će koju vrstu trava sijati. U školi su se poja-*

vile ospice i nastava je bila obustavljena na pet dana. Zbog početka rata škola je bila zatvorena do 12. svibnja 1941., kada je ponovno počela nastava. Ravnajući učitelj Zvonimir Dumbović završio je u njemačkom zarobljeništvu iz kojeg se vratio u srpnju 1941. godine. Učiteljsko osoblje uložilo je veliki trud da se sve gradivo obradi i kraju privede i ta dramatična školska godina. Rat je stigao i u Koprivnički Ivanec.

10. Zaključak

Spomenica škole u Koprivničkom Ivanecu zahvalan je izvor za istraživanje povijesti školstva, a ujedno su u njoj zapisana i važnija zbivanja za razvoj naselja, život mještana te odnos članova školskih odbora za napredak i razvoj same škole. Analizirano se razdoblje temelji na uvidu u Spomenicu i u prigodnu knjižicu ivanečkog župnika Franje Brdarića *Povijest škole u Koprivničkom Ivanecu povodom stogodišnjice 1825. – 1925.*, što predstavlja polazišta za daljnja istraživanja razvoja školstva u Koprivničkom Ivanecu. Riječ je o dužem povijesnom razdoblju u kojem je školstvo djelovalo u nekoliko država i u međusobno nekompatibilnim okvirima: Habsburška Monarhija (od 1867. Austro-Ugarska), Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca (od 1929. Kraljevina Jugoslavija), Banovina Hrvatska i Nezavisna Država Hrvatska. Svaka od tih državnih tvorevina imala je svoje specifične zakone i propise. To je ujedno i razdoblje Prvog svjetskog rata, velikih ekonomskih kriza i Drugog svjetskog rata. Kroz tako burna vremena škola u Koprivničkom se Ivanecu postupno razvijala, nekada brže, a nekada uz velike poteškoće. Spomenimo samo stalno premještanje učiteljskog osoblja, pomanjkanje učionica, nedostatak brige školskih odbornika za kupnju nužnih nastavnih pomagala, čak i nabavu drva za loženje školske peći. Spominju se i slučajevi kad su školski odbornici radili izravno protiv školskih interesa, smatrajući da je obrazovanje protivno obiteljskim tradicijama i potrebama poljoprivrednih gazdinstava. Vratimo li se dublje u

povijest, u kanonskim vizitacijama nalazimo zapis iz 1649. godine u kojoj su i podaci o djelovanju učitelja Lovre Bavtića u ivanečkoj župi. No, Bavtić je prvenstveno bio orguljaš u crkvi i pitanje je li se uopće i bavio poučavanjem. Iako se zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovec još 1787. godine založio se da se u Ivanecu otvori škola, tek u prosincu 1825. Križevačka županija je odobrila da se tu pošalje učitelj. Bio je to Norbet Ježek, koji je došavši u Ivanec odmah ga i napustio. Prošle su pune tri godine kada je došao novi učitelj Franjo Pintarić i 1. studenoga 1828. službeno počeo održavati nastavu. Godine 1899. za vrijeme ravnanja Vjekoslava Mitrečića izgrađena je nova školska zgrada s dvije učionice i školskom knjižnicom. Kraj škole nalazio se i školski vrt. Mitrečić je zaslužan i za nabavku školskog barjaka. U ivanečkoj je školi radio pune 44 godine.

Već spomenuti župnik Brdarić nije bio samo istraživač lokalne povijesti, već je u međuratnom razdoblju zahvaljujući svom društvenom ugledu uspijevao uvjeriti političke vlasti da u Ivanecu povećaju broj nastavnog osoblja. Sve do 1876. učenici su završavali tri razreda pučke škole, a tada je uveden i četvrti razred. Razredni su odjeli bili jako veliki jer su se često spajali zbog odlaska učiteljskog osoblja na bolovanje ili njihovih čestih premještanja. Na taj se način znalo dogoditi da jedan učitelj ili učiteljica obučava i preko stotinu učenika. Zbog siromaštva većina je učenika u školu dolazila bosa, a za vrijeme poljoprivrednih radova, pogotovo kada su im očevi bili na bojišnici, nije ni odlazila na nastavu. I ovdje su školska djeca obolijevala od raznih zaraznih bolesti, pogotovo šarlaha i dizenterije. Bilo je i smrtnih slučajeva, zbog toga je povremeno dolazilo do zatvaranja škole. Osim toga, među đacima se pojavljivala i trahoma (zarazna očna bolest), koja se širila izravnim kontaktom, insektima i kontaminiranom odjećom. Iz toga se može zaključiti koliko je u naselju bila niska higijenska razina. Učenici su u školi prvenstveno učili praktične stvari potrebne za život. Pogotovo se to odnosilo na rad u školskom vrtu, gdje se, sudeći prema Spomenici, u savladavanju nastavnog gradiva nisu

baš iskazivali. Nerijetke su bile i krađe nasada.

Za razliku od nekih drugih škola na području koprivničke Podravine, male Ivančane na početku školske godine nisu u pravilu dočekivale knjige i ostali materijal za narednu školsku godinu, a rijetko se popunjavala i školska knjižnica. Škola kao da je svima predstavljala teret. U školskoj zgradi izgrađenoj 1899. godine nastava se održavala sve do školske godine 1987./1988., kada je izgrađena nova školska zgrada, a stara je srušena. Danas školu u Koprivničkom Ivancu pohađaju učenici od 1. do 4. razreda i područna je škola koja pripada matičnoj školi u Kunovcu.

Summary

The Evolution of Education in Koprivnički Ivanec until the Outbreak of World War II

This paper outlines the founding of the public school in Koprivnički Ivanec and provides details about the principals, teaching staff, and pupils, along with the descriptions of school activities, anniversary commemorations, and the hosting of school ceremonies. Furthermore, it depicts the daily life in the village and explores the attitude of the local community and school committees toward the advancement of the Ivanec school from its establishment in 1825 up to the 1940/1941 school year, which coincided with the onset of World War II.

Literatura i izvori

- BRDARIĆ, Franjo *Povijest škole u Koprivničkom Ivancu povodom stogodišnjice 1825-1925.*, Koprivnica 1926.
- FELETAR, Dragutin: *Povijest školstva u općini Koprivnica*, neobjavljen rukopis
- MEDVARIĆ-BRAČKO, Ružica: *Život i običaji u župi Koprivnički Ivanec*. Koprivnica: Baltazar, Koprivnica, 2011.
- Školska spomenica škole u Koprivničkom Ivancu. <https://histedu.isp.hr/skolske-spo-menice-iz-19-stoljeca-ka0-izvor-za-povijest-skolstva/> pristupljeno 2. lipnja 2025.